

(Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo ataskaitos forma)

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija

**GALIOJANČIO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO *EX POST* VERTINIMO
ATASKAITA**

2025 m. _____ Nr. _____
(data)

1.	<p>Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo (toliau – <i>ex post</i> vertinimas) dalykas</p> <p>Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX- 904 pakeitimo įstatymu (toliau – Įstatymas) nustatyto teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimas, kuriuo, be kita ko, siekta nustatyti:</p> <ol style="list-style-type: none">1. ar Įstatymo galiojimo metu padidėjo viešojo ir privataus sektorių subjektų, visuomenės antikorupcinis sąmoningumas;2. ar Įstatyme aiškiai nustatyta skirtingų subjektų atsakomybė už jų veiksmus korupcijos prevencijos srityje;3. ar padidėjo privataus sektoriaus, visuomenės, pilietinės visuomenės organizacijų įsitraukimas kuriant antikorupcinę aplinką ir ar jiems buvo suteiktas vaidmuo dalyvaujant korupcijai atsparios aplinkos kūrimo procese;4. kokios subjektų grupės dėl Įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo patyrė daugiausia sąnaudų ir koks yra skirtumas tarp skirtingų asmenų grupių patirtos naudos ir sąnaudų. <p>Vertinimo apimtis ir nuostatos:</p> <p>Teisinio reguliavimo sritis ir subjektai. Vertinamas Įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas, apimantis korupcijos prevencijos priemonių sistemą tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuje. Pagrindinis dėmesys skiriamas viešojo sektoriaus institucijų ir verslo subjektų, kitų visuomenės grupių elgsenos pokyčiams, susijusiems su korupcijos prevencija.</p> <p>Poveikio kriterijai. Tyrimo metu siekta nustatyti, ar Įstatymo nuostatos padidino viešojo ir privataus sektoriaus subjektų bei visuomenės antikorupcinį sąmoningumą. Taip pat analizuota, ar užtikrinta skirtingų subjektų atsakomybė už korupcijos prevencijos veiksmus bei ar padidėjo jų įsitraukimas.</p> <p>Platesnės apimties reguliavimo aspektai. Tyrime atsižvelgta į naujai įdiegtas priemones, tokias kaip korupcijos rizikos valdymo analizė ir vidaus audito stiprinimas. Taip pat vertinta, kaip įgyvendinamos tarptautinės ir Europos Sąjungos rekomendacijos, siekiant</p>
----	--

	<p>užtikrinti aukščiausius korupcijos prevencijos standartus.</p> <p>Poveikio grupės ir Įstatymo taikymo sritys. Analizuota, kaip įgyvendintos korupcijos prevencijos priemonės prisidėjo prie viešojo sektoriaus institucijų skaidrumo ir atsakomybės didinimo. Taip pat nagrinėtas vadovų vaidmuo bei lyderystė skatinant antikorpupcinę kultūrą. Vertintas ir verslo subjektų įsitraukimas į skaidrumo iniciatyvas ir antikorpupcinių standartų diegimą. Nagrinėtas visuomenės informuotumas apie korupciją, analizuoti požiūrio į korupciją pokyčiai bei pilietinių organizacijų dalyvavimas viešojo valdymo procesuose.</p>
2.	<p>Peržiūros nuostatos šaltinis ar ministro sprendimas:</p> <p>Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX-904 pakeitimo įstatymo 3 straipsnis ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2024 m. liepos 12 d. įsakymas Nr. 1R-210 „Dėl Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX-904 pakeitimo įstatymo teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinomo plano patvirtinimo“.</p>
3.	<p>Duomenys apie numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą (toliau – <i>ex ante</i> vertinimas):</p> <p>Įstatymo projekto 2020 m. liepos 1 d. aiškinamajame rašte Nr. XIIIIP-5042 (https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/c300f7a0bb5b11ea9a12d0dada3ca61b?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=5268e180-7280-4d45-a46d-f42eb89e2d09) numatomo teisinio reguliavimo poveikio rezultatai buvo nusakyti taip: „Priėmus teikiamus įstatymo projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma. Siūlomas teisinis reguliavimas yra orientuotas yra viešojo ir privataus sektorių subjektų sąmoningumo ir atsakomybės už savo veiksmus korupcijos prevencijos srityje didinimą. Tai pareikalaus didesnių pastangų ir resursų, tačiau tuo pačiu turės teigiamą efektą korupcijos lygio ir su tuo susijusios finansinės ir reputacinės žalos mažėjimui, geresniam valstybės valdymui.“. Kitos poveikio vertinimo nuostatos taip pat aptartos minėtame aiškinamajame rašte.</p>
4.	<p><i>Ex post</i> vertinimą atlikusi ministerija ir už <i>ex post</i> vertinimą atsakingas asmuo:</p> <p>Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.</p> <p>Asmenų, kuriems pavesta teisės aktų nustatyta tvarka organizuoti ir atlikti <i>ex post</i> vertinimą, kontaktiniai duomenys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus vedėja Jolanta Bernotaitė, tel. 0 600 37 388, el. p. jolanta.bernotaite@tm.lt; 2. Teisingumo ministerijos Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus patarėja Samanta Staneikaitė, tel. 0 605 94 250, el. p. samanta.staneikaite@tm.lt.

5.	<p>Kiti subjektai, dalyvavę atliekant <i>ex post</i> vertinimą:</p> <p>Vilniaus universiteto Ekonomikos ir verslo administravimo fakulteto pasitelkta tyrėjų grupė - doc. dr. Arūnas Burinskas, doc. dr. Vygantė Milašiūtė, prof. dr. Dangis Gudelis, doc. dr. Aurelija Ulbinaitė. Taip pat atliekant <i>ex post</i> vertinimą dalyvavo 7 ir 8 punktuose nurodytos institucijos, organizacijos ir ekspertai.</p>
6.	<p>Koks buvo sprendimo dėl <i>ex post</i> vertinimo atlikimo kontekstas?</p> <p>Siekiat kokybiškos teisėkūros, atsižvelgiant į tai, kad Įstatymas buvo išdėstytas nauja redakcija, vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo ketvirto skirsnio nuostatomis, pritarus Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pasiūlymui (https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/f03f6980c75411eb91e294a1358e77e9?jfwid=z9x37mx12), Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX-904 pakeitimo įstatymas buvo papildytas 3 straipsniu dėl Įstatymo įgyvendinimo stebėsenos ir rezultatų vertinimo.</p>
7.	<p>Kaip buvo atliekamas <i>ex post</i> vertinimas:</p> <p>Buvo nagrinėti teisingumo ministro 2024 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. 1R-210 „Dėl Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX- 904 pakeitimo įstatymo teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo plano patvirtinimo“ patvirtinto <i>ex post</i> vertinimo plano 2–4 punktuose nurodyti klausimai pagal veiksmingumo, poveikio ir rezultatyvumo (efektyvumo) kriterijus.</p> <p>Iškelti pagrindiniai vertinimo klausimai, susiję su skirtingų subjektų (viešojo ir privataus sektoriaus, pilietinės visuomenės) atsakomybe už korupcijos prevencijos veiksmus, antikorupcinės aplinkos kūrimu bei visuomenės įsitraukimu. Taip pat svarstyta, ar įstatymo nuostatos prisidėjo prie realaus poveikio viešajam ir privačiam sektoriui, ar buvo pasiekti užsibrėžti tikslai bei koks yra jų ekonominis efektyvumas. Šiais klausimais remtasi įvairiais duomenų šaltiniais: Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) pateikta informacija, viešojo ir privataus sektoriaus apklausomis (vykdytomis elektroniniu būdu, naudojant „Google Forms“), tarptautinių organizacijų (įskaitant Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) vertinimais bei 2022–2033 metų nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. XIV-1178, stebėsenos duomenimis.</p> <p>Duomenys buvo renkami organizuojant apklausas viešojo sektoriaus darbuotojams ir</p>

	<p>privačių įmonių atstovams, užtikrinant atsakymų anonimiškumą. Be to, atlikti ekspertų interviu su STT ir Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos (VTEK) atstovais, korupcijos prevencijos specialistais, auditoriais bei kitais viešojo sektoriaus ir nevyriausybiųjų organizacijų atstovais, kad būtų įvertinti praktiniai šio Įstatymo taikymo iššūkiai. Analizuojant apklausų metu gautus duomenis, pasitelkti keli duomenų analizės metodai: faktorinė analizė, padedanti identifikuoti organizacijų antikorupcinę brandą, priežastinių ryšių analizė (naudojant kryptines aciklines diagramas (DAG) ir DirectLiNGAM algoritmus), leidžianti nustatyti tiesioginius ir netiesioginius ryšius tarp kintamųjų, taip pat statistiniai metodai, reikalingi latentiniams veiksniams identifikuoti; atlikta sąnaudų ir naudos analizė (SNA).</p>
8.	<p>Su kuo buvo konsultuotasi atliekant <i>ex post</i> vertinimą:</p> <p>Tyrimo metu buvo vykdomos konsultacijos su įvairiomis viešojo sektoriaus institucijomis: STT, VTEK, atskirų ministerijų ir departamentų, savivaldybių korupcijos prevencijos, audito ir kitais pareigūnais. Taip pat buvo konsultuotasi su „Transparency International“.</p>
9.	<p>Teisinio reguliavimo taikymas:</p> <p>Naujai priimtos Įstatymo redakcijos nuostatos padėjo sukurti aiškesnes prielaidas korupcijos prevencijai įgyvendinti. Jose buvo apibrėžtos konkretesnės priemonės ir principai, įtraukiant subsidarumo principą, privačių interesų deklaravimą bei antikorupcinio sąmoningumo ugdymą. Vis dėlto, praktikoje išryškėjo ir metodologinio aiškumo trūkumas, ypač nustatant atsparumo korupcijai lygį ir stiprinant vidaus audito funkcijas, todėl įstatymo įgyvendinimas ne visada vyko visu pajėgumu. Nors Įstatymo taikymas viešojo sektoriaus institucijose vyko plačiai, rezultatai kartais apsiribojo formaliais procedūromis, pavyzdžiui, deklaruojant atitiktį reikalavimams, bet nesukuriant ilgalaikio poveikio. Taip pat pasitaikė vadovybės įsitraukimo stokos bei ribotų vidaus audito procedūrų, skirtų korupcijos rizikų valdymui. Privačiame sektoriuje trūksta aktyvesnio įsitraukimo.</p> <p>Ne visos priemonės buvo pritaikytos visa apimtimi: antikorupcinės kultūros ugdymas, efektyvus bendradarbiavimas tarp institucijų ir nuoseklus išteklių paskirstymas kai kur atsiliko nuo numatyto standarto. Pozityvų postūmį suteikė iniciatyvos, tokios kaip „Skaidrumo akademija“. Tačiau vadovybės lyderystės stoka, kai priemonės įgyvendinamos tik formaliai, neieškant inovatyvių sprendimų ilgalaikiam rezultatui pasiekti, išliko vienu pagrindinių kliuvinių, mažinančių teisinio reguliavimo veiksmingumą.</p>

10.	<p>Teisinio reguliavimo veikimas:</p> <p>Nauja Įstatymo redakcija paveikė kelias sritis. Viešajame sektoriuje išryškėjo didesnis dėmesys skaidrumui, atskaitomybei bei antikorupciniam sąmoningumui. Įstatymas paskatino stiprinti vidaus kontrolės mechanizmus, skatino viešųjų pirkimų skaidrumą, tačiau neretai taikymas apsiribojo formalumais, ypač vadovybės įsitraukimo ir realaus priemonių įgyvendinimo aspektais. Privatus sektorius liko pasyvus. Visuomenės lygmeniu Įstatymas padidino informuotumą apie korupciją ir sustiprino pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenį viešojo valdymo procesuose, nors bendradarbiavimas su viešuoju sektoriumi liko ribotas.</p> <p>Kalbant apie poveikio pobūdį, galima įžvelgti tiek teigiamų, tiek neigiamų aspektų. Viena vertus, integruotos įvairios informavimo iniciatyvos bei mokymai („Skaidrumo akademija“) padėjo didinti skaidrumą ir gerinti darbuotojų kompetencijas, skatino korupcijos rizikų vertinimus. Kita vertus, teigiamiems pokyčiams dažnai nepadėjo metodologinės spragos, vidaus audito nepriklausomumo stoka. Efektyviam taikymui trukdė ir subsidiarumo principo įgyvendinimo ribotumas; nepakankamas institucijų koordinuotų veiksmų užtikrinimas, kad būtų galima išnaudoti visą korupcijos prevencijos priemonių potencialą. Dėl ekonominio poveikio žiūrėti 11 punktą.</p>
11.	<p>Išvados:</p> <p>Įstatymas yra reikšmingas teisinis įrankis, padedantis užtikrinti viešojo sektoriaus skaidrumą, efektyvų išteklių valdymą ir didinti visuomenės informuotumą apie korupcijos prevenciją. Įgyvendintos priemonės – nuo vidaus audito procedūrų ir korupcijos rizikos valdymo iki specialių mokymų bei „Skaidrumo akademijos“ – davė apčiuopiamos naudos, ypač viešojo sektoriaus skaidrinimo ir atsparumo korupcijai didinimo srityse. Tačiau praktikoje pastebėtas formalių veiksmų vyravimas kai kuriose institucijose, nepakankamas vadovybės įsitraukimas bei ribotas pilietinės visuomenės ir privataus sektoriaus dalyvavimas. Didžiausią poveikį turėjo tarptautinių rekomendacijų integracija, sąmoningumo sklaida bei metodologijos tobulinimas, tačiau dėl jau įvardintų priežasčių visas potencialas kol kas nebuvo pilnai išnaudotas.</p> <p>Vertinant ekonominį aspektą, Įstatymo įgyvendinimas pasirodė atsiperkantis, nors ir augo papildomos sąnaudos ir administracinis krūvis, daugiausiai susiję su darbuotojų mokymais ir skaidrumo priemonių diegimu, ypač viešajame sektoriuje. Nors šie ištekliai atsipirko per didesnę skaidrumą ir konkurencingumą, išlieka metodologinių ir organizacinių iššūkių, kuriuos sprendžiant būtina stiprinti vadovybės lyderystę, institucijų bendradarbiavimą ir optimizuoti administracinius procesus. Taip būtų užtikrinama, kad Įstatymo tikslai – sukurti ilgalaikę, nuo korupcijos apsaugotą aplinką – būtų įgyvendinami dar efektyviau.</p>

	Priedas - Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX-904 pakeitimo įstatymo <i>ex post</i> vertinimo ataskaita.
--	--

Teisingumo ministras
(atitinkama sritis)

(parašas)

(vardas ir pavardė)